

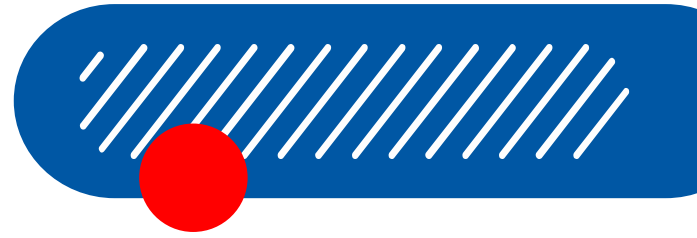

НАРИСИ ПРО ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Методичні рекомендації для
проведення занять

**учням
5-9 класів**

Слава Україні!

І вітання вам, шановні педагоги —
справжні герої освітнього фронту!

Наразі, в очікуванні великої перемоги, ми маємо унікальну можливість аналізувати минуле, змінюватися тут і зараз, а також планувати майбутнє. Попереду — багато викликів, але мета тільки одна — успішна Україна. Запорукою побудови держави нового типу є доброчесність. В часи війни ми ще сильніше переконуємося, наскільки вона пов'язана із потужністю країни всередині та на міжнародній арені. Обставини продемонстрували: доброчесність — невід'ємна складова перемоги.

Сьогодні вчителі — це герої свого фронту. У ваших руках — виховання молодого покоління та формування кращих моделей суспільної взаємодії.

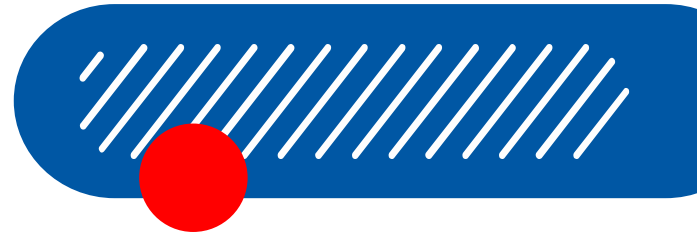
Саме тому спільно з **Освітнім центром Верховної Ради України** ми розробили методичні рекомендації щодо проведення уроків про доброчесність серед учнів 5-9 класів.

Рекомендації — це ефективний інструмент, який водночас потребує надійних рук для інтеграції в освітній, виховний і відтак суспільний процеси. Кожне вчасно сказане дітям слово, кожен сильний меседж та правильна ідея — внесок у розбудову доброчесної, успішної України.

Лупаймо сю скалу разом — кожен на своєму фронті,
але задля спільної мети!

*Щиро ваша
команда Офісу доброчесності НАЗК*

Любі освітяни!

Освітній процес – сакральний процес передачі знань від покоління до покоління, формування загальнолюдських та національних цінностей та обміну досвідом, який повинен бути безперервним та націленим на формування процвітаючої, успішної та вільної нації. Українці неодноразово демонстрували переконливу позицію незламності демократії над автократією, непереборне бажання власноруч будувати майбутнє та використовувати задля цієї мети усі можливості.

Важливість освітнього питання у воєнний час лише зростає. Освіта залишається найпотужнішим інструментом для покращення економіки, довкілля та людського добробуту, і навіть в таких складних обставинах – вона продовжується. Тому освітній фронт є окремим напрямом нашої визвольної боротьби, адже допоки ми навчаємося, ми боремося. А кожен педагогічний працівник та здобувач освіти – воїн на своєму полі.

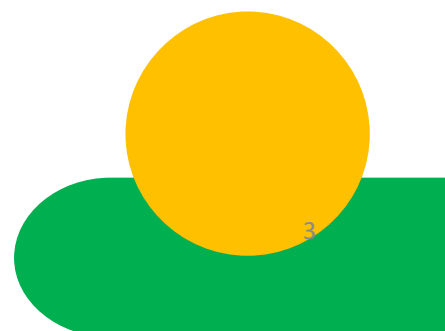
Саме тому спільно з **Офісом доброчесності НАЗК** ми презентуємо **методичні рекомендації для педагогічних працівників.**

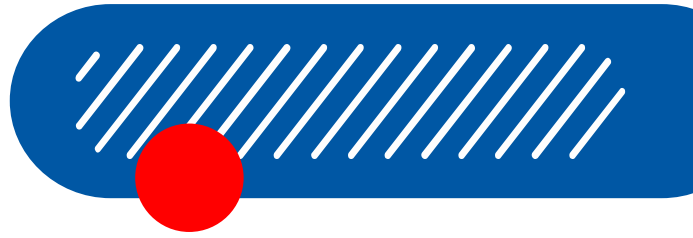
Засади антикорупційної політики є одними із найвизначальніших у роботі Верховної Ради України. Комітет з питань антикорупційної політики аналізує абсолютно кожен законопроект на наявність антикорупційної складової? Без даного етапу законодавчий процес не рухається далі. Суспільство та народні депутати чітко визначили для себе вектор нульової толерантності до корупції - в тренді сьогодні доброчесність та успішні стратегії поведінки!

Навчаємо заради перемоги!

*Ваш Освітній центр
Верховної Ради України*

Героям слава!

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

5

УРОК 1

«Що таке доброчесність?»

6

УРОК 2

«Доброчесність і держава»

17

УРОК 3

«Доброчесність онлайн»

27

УРОК 4

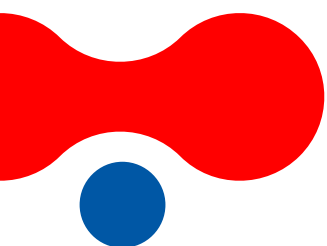
«Доброчесність у повсякденному житті»

34

УРОК 5

«Доброчесність тут і зараз:
величний народ величної країни»

44

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

Доброчесність виступає основою для формування здорового суспільства починаючи зі шкільного рівня, тому дуже важливо говорити про неї вже зараз.

Тема також пов'язана з поняттям цінностей, якому потрібно приділяти не меншу увагу.

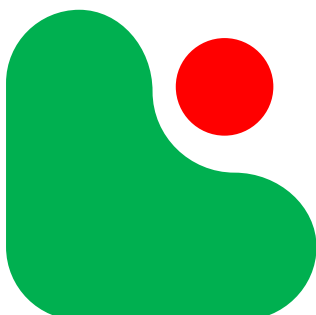
Запровадження у школах дискурсу доброчесності з учнями має позитивні результати, адже в дітей розвивається рівень особистості та саморефлексії.

В цьому посібнику ми пропонуємо вам рекомендації щодо проведення 5-ти уроків на тему доброчесності для учнів 5-9-х класів.

Ви можете скористатись ними при проведенні заняття чи позакласних уроків зі своїми учнями.

Або ж використати лише окремі із запропонованих активностей, які можна комбінувати та використовувати для поглиблення знань учнів із запропонованих тем.

УРОК 1

Що таке доброчесність?

Мета уроку

- актуалізувати знання про доброчесність та правила поведінки в суспільстві;
- спонукати до доброчесної поведінки в повсякденному житті.

Цілі та очікувані результати

УЧНІ:

- розуміють зміст поняття «доброчесність»;
- вміють відрізнити доброчесну та недоброчесну поведінку;
- усвідомлюють важливість дотримання правил;
- вчаться робити вибір на користь доброчесної поведінки навіть тоді, коли ніхто не бачить;
- знають негативні наслідки порушення доброчесності

КРОК 1

Познайомте учнів з поняттям «добročесність»

1 Запропонуйте учням поділитися думками про те, що таке «добročесність».

Роздайте по 1 стікеру кожному учневі, які напишуть визначення і приклеять на дошку, утворивши хмаринку добročесності. Також можна усно опитати школярів, за відсутності матеріалів чи програмного забезпечення.

Під час проведення онлайн занять або за наявності у класі мультимедійної дошки можна користуватися ресурсом Slido (<https://www.sli.do/>), який у режимі реального часу дає можливість створювати «хмари слів».

Також під час онлайн занять з використанням платформи Zoom можна попросити учнів писати відповіді у чаті.

Як створити «хмаринку слів» на ресурсі [sli.do](https://www.sli.do/) дивіться у відео

ВІДЕОІНСТРУКЦІЯ

2 Розгляньте з учнями запропоновані ситуації та запропонуйте учням обрати одну з відповідей:

Це нормально

Це негативний вчинок

Важко визначитись

Ситуації:

- Я обіцяв приїхати на зустріч о 6:00, але приїхав о 08:30.
- Мене вдарили і я дав здачі.
- Я побачив (ла), як мій однокласник краде з магазину. Я промовчав (ла) і нікому не сказав (ла).
- Я побачив як перехожий загубив 100 грн. Нікого більше на вулиці не було і я забрав гроші собі.
- Оскільки я дуже хотів (ла) піти швидше гуляти, то збрехала батькам, сказавши, що вже зробила домашнє завдання.

Запросіть учнів до обговорення вищезазначених ситуацій. Можливо, хтось із них потрапляв у схожі ситуації. Чим вони керувались, коли приймали рішення в тій чи іншій ситуації?

3 Поясніть важливість для кожного дотримання правил.

Запропонуйте учням поділитися думками навіщо дотримуватися правил в суспільстві.

Суспільні правила – це згода людей у тому, яка поведінка прийнятною, а яка є непринятною у суспільстві.

Акцентуйте увагу, що коли ми приймаємо рішення нами керують наші цінності та внутрішні переконання. А також встановлені правила та норми поведінки, якими ми керуємося.

Якщо діти самостійно не озвучать, ви також можете додати, що правила дозволяють нам жити в суспільстві. Окремі правила встановлені з міркувань безпеки (наприклад, правила дорожнього руху)

Зверніть увагу, що часто перед нами стоїть вибір: дотримуватися правил чи ні. Перш ніж вирішувати, маємо передбачити, які наслідки матимуть наші дії для нас та інших людей. Діймо відповідально та добросовісно. Адже дотримання правил і добросовісність дуже сильно пов'язані.

4 Поясніть дітям взаємозв'язок між дотриманням правил і добросовістю.

Надайте учням визначення поняття добросовісності.

Ми пропонуємо скористатися визначенням OECD:

Добросовісність – це чинити правильно, навіть коли тебе ніхто не бачить

ПРИКЛАД:

Добросовісність – це коли ти свідомо обираєш не списувати, а самостійно написати контрольну роботу незалежно від того дивиться на тебе вчителька чи ні.

Легко дотримуватися правил, коли за тобою спостерігають інші люди. Складніше це робити, коли тебе ніхто не бачить і є вибір вчинити добросовісно чи ні.

Ти вибираєш шлях добросовісності. І це про наші внутрішні переконання та цінності, а також про те, що ми свідомо вибираємо шлях, коли ми керуємося правилами або нормами моралі, які встановлено.

КРОК 2

Підведіть учнів до розуміння того, що бути доброчесним = бути успішним

1 Поясніть учням, чому доброчесність важлива для кожної людини, в тому числі для публічної.

Сучасний світ – це світ відкритих даних. Про кожного можна знайти багато інформації. Інтернет стирає кордони і робить кожного з нас в якійсь мірі публічною особистістю.

Розкажіть учням декілька прикладів з політики, бізнесу, науки, шоу-бізнесу, коли доброчесна поведінка сприяла розвитку та успішності, а недоброчесна - навпаки, означала крах кар'єри та репутації.

Приклади недоброчесної поведінки

Австрійська міністерка праці та у справах сім'ї Крістіне Ашбахер подала у відставку після звинувачень у плагиаті на її адресу.

Відставці передували звинувачення експерта Стефана Вебера, який відомий в Австрії як "мисливець за плагиатом".

Він звинуватив Ашбахер в тому, що вона скопіювала як мінімум п'яту частину тексту своєї докторської дисертації з інших джерел без належного маркування.

Ресурс: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/01/10/7118344/>

Фото: <https://www.dw.com/ru/ministr-truda-avstrii-uhodit-v-otstavku-iz-za-obvinenij-v-plagiate-a-56183661/a-56183661>

Міністерка охорони здоров'я Іспанії Кармен Монтон подала у відставку після того, як медіа оприлюднили інформацію про плагиат у її магістерській роботі.

Про свою відставку Монтон оголосила через день після того, як новинний сайт elDiario.es опублікував інформацію про знайдений плагиат у її магістерській роботі.

Магістерська робота за 2011 рік з ґендерних досліджень Монтон мала фрагменти тексту, скопійовані з сайтів та інших робіт.

Ресурс: <https://hromadske.ua/posts/ministerka-ispanii-podala-u-vidstavku-pislia-plahiatu-v-dyplomnii-roboti>

Фото: https://en.wikipedia.org/wiki/Carmen_Montón

КРОК 2. Підведіть учнів до розуміння того, що бути доброчесним = бути успішним

Міністр юстиції Монако Філіп Нарміно пішов у відставку після скандалу про використання свого службового становища заради російського мільярдера.

Філіп Нарміно склав свої повноваження після повідомлень про те, що він міг впливати на хід судової справи, яка триває вже кілька років і де протистоять російський мільярдер Дмитрій Риболовлев і арт-дилер зі Швейцарії.

Ресурс: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2327156-ak-ce-buvae-u-nih-cerez-so-evropejski-ministri-jdut-u-vidstavki.html>

Фото: <https://www.monacofinance.mc/en/articles/interviews/729-mr-philippe-narmino-ensure-that-we-are-open-and-attentive-to-international-judicial-cooperation.html>

Приклади доброчесної поведінки

Бути доброчесним зараз = бути успішним. І це доводять засновники Grammarly Максим Литвин і Олексій Шевченко.

Спершу Шевченко й Литвин хотіли розробити онлайн-сервіс, який би перевіряв твори і реферати студентів на плагіат. Зараз це онлайн-сервіс перевірки граматики, заснований на технологіях штучного інтелекту. Послугами компанії користуються Zoom, Cisco Systems, Dell Technologies та інші. За версією журналу «Форбс» у 2021 році Литвин і Шевченко стали мільярдерами. Розумні, доброчесні айтішники зайняли почесне місце в рейтингу найбагатших людей світу.

Ресурс: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/11/23/680048/>

Фото: <https://forbes.ua/news/forbes-otsenil-sostoyanie-osnovateley-grammarly-shevchenko-i-litvin-stali-dollarovymi-milliarderami-kak-oni-etogo-dostigli-23112021-2831>

Ще один відомий «доброчесник» - відомий вам винахідник, бізнесмен Ілон Маск.

Так от, 27 травня 2020 року компанія Ілона Маска вперше в історії готувалася доставити астронавтів на навколоземну орбіту приватним космічним кораблем. Двоє астронавтів мали дістатися до Міжнародної космічної станції на пілотованому судні «Crew Dragon».

Вони вже піднялися на борт, пристебнулися до крісел і навіть перевірили справність усіх систем та зв'язку. Усе працювало нормально...

Аж раптом Національна метеорологічна служба США оголосила попередження про торнадо в районі, де мав відбутися запуск. Що робити? Натиснути кнопку і здобути успіх, до якого йшов так довго, чи зважити на можливу загрозу? Торнадо може й не зачепити корабля, але затримка завадить судну перетнутись у запланованій точці з Міжнародною космічною станцією, яка летить над Землею зі швидкістю 27 000 кілометрів на годину. За 15 хвилин до старту Ілон Маск скасував запуск попри те, що за цією подією стежив біля екранів увесь світ.

Керівник проекту відповідально поставився до життя астронавтів і не став ризикувати їхньою безпекою. Він відтермінував політ, який, до речі, успішно відбувся 30 травня 2020 року.

Ресурс: Уроки доброчесності, розроблені ГО «СмартОсвіта» https://integrity.nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/11/putivnik-dlya-uchnya-chastina-1_uroki-dobrochesnosti.pdf

Фото: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ілон_Маск

Обговоріть з дітьми почуті історії.

Задайте питання:

- Чому одних героїв цих історій ми вважаємо добродіями, а інших - ні?
- Чи допомагає героям добродієність у їх діяльності?

2 Поясніть учням, що говорячи про добродієність ми говоримо і про взаємну підтримку та повагу.

Варто говорити не лише про окремих людей, але й про окремі спільноти.

Зараз Україна переживає одну з найскладніших сторінок своєї сучасної історії. Вся Європа, весь світ дивується, вражений тим, як ми об'єдналися, підставили один одному плече.

Волонтери, українці забезпечують потреби військових, допомагають внутрішньо переміщеним особам. Це неймовірно. І це про добродієність та демонструє цінності, які є у нашому суспільстві.

КРОК 3

Поясніть учням, що добродієні вчинки може і має робити кожен з нас

1 Запропонуйте дітям до перегляду мотивуючий мультфільм «Радісна історія».

Це історія про пса, який дозволив лелеці забрати черв'яків із човна, на якому рибалив його господар. Усе – аби лелека нагодував дітей.

Натомість лелека віддячив і наловив чоловікові й собаці багато риби. У мультфільмі йдеться про взаємодопомогу, розуміння і підтримку.

Переглянути відео
можна за посиланням

МУЛЬТФІЛЬМ

Запропонуйте учням поділитися емоціями, думками про переглянуту історію.

Акцентуйте увагу, що добродесні вчинки може робити кожен з нас. І вони не обов'язково грандіозні чи відомі всім. Проте навіть найменший добродесний вчинок може для когось бути надзвичайно важливим.

І тут не важливо вік, соціальний статус чи місце проживання. Кожен, навіть маленький гарний вчинок, – це краплинка у великому океані нашого суспільства.

Проте навіть найменший добродесний вчинок може для когось бути надзвичайно важливим: комусь врятувати життя, комусь допомогти, а комусь вселити віру в краще майбутнє.

КРОК 4

Рефлексія

Запропонуйте учням висловитись як вони зрозуміли поняття «доброчесність» та важливість вибору добродесних стратегій поведінки для кожного з нас.

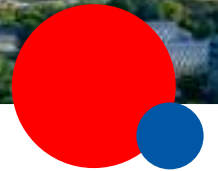
При підготовці до уроку можете використати [відео-лекцію](#) проекту «Україна: перезавантаження».

Нариси про добродесність», що є спільною ініціативою Офісу добродесності НАЗК та Освітнього центру Верховної Ради України.

УРОК 2

Добро́чесність і держава

Мета уроку

- Надати дітям розуміння важливості доброчесності у відносинах з державою та роль громадянського суспільства та державних інституцій у розбудові доброчесного суспільства.

Цілі та очікувані результати

УЧНІ:

- розуміють зміст поняття «доброчесність»;
- розуміють важливість дотримання доброчесності у відносинах державою;
- знають основні інструменти, які сприяють доброчесній взаємодії держави та громадян;
- розуміють роль громадянського суспільства та державних інституцій у розбудові доброчесного суспільства.

КРОК 1

Поясніть учням важливість дотримання доброчесності у відносинах з державою

1 Запропонуйте невеличку мозкову руханку, а саме спробувати розгадати кросворд

Озвучте запитання учням і запропонуйте відповідати на запитання, піднявши руку. Після того, які учні нададуть відповіді на всі запитання, покажіть слайд з правильними відповідями. Обговоріть які питання були для всіх зрозумілі, а з якими виникли труднощі.

Ви можете завантажити кросворд, перейшовши за [посиланням](#)

КРОСВОРД

2 Розкажіть учням що таке доброчесність та чому важливо бути доброчесним у відносинах з державою

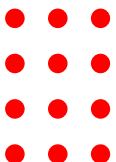
Доброчесність – це означає чинити правильно, навіть коли тебе ніхто не бачить.

Зверніть увагу учнів, що доброчесність є невід'ємною частиною нашої взаємодії з державою в тому числі.

Рано чи пізно ми приходимо за довідкою в державну поліклініку, ми ходимо до державної школи, для поїздки за кордон ми маємо оформити закордонний паспорт і для цього звертаємось до державних органів.

Надзвичайно важливо, щоб у наших взаємовідносинах з державою зберігалася цінність доброчесності, щоб ми могли та чинили за правилами.

Подекуди виникає бажання обійти правила, схитрувати, домовитися (наприклад обійти чергу на оформлення паспорту). Але це є порушення цієї засадничої цінності доброчесності на якій базується розвиток всіх сучасних процвітаючих держав.

3 Запропонуйте учням розглянути та обговорити наступну ситуацію:

Батьки 14-річної Марічки радіють успіхам доньки – їй добре даються точні науки, і вона з радістю робить домашнє завдання до кожного уроку. Якщо так буде й надалі, дівчинка може стати програмісткою і мати високу зарплатню.

Єдиною проблемою у школі є фізкультура – Марічка не любить фізичних навантажень і не складає нормативів. Мати Марічки дізналася від інших батьків, що в поліклініці поряд із домом можна недорого придбати медичну довідку щодо звільнення дитини від фізкультури. Це видається чудовим розв'язанням проблеми. Як варто вчинити батькам школярки?

За матеріалами Антикорупційних уроків, розроблених в рамках проекту USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «ВзаємоДія». повним комплектом матеріалів ви можете ознайомитися, перейшовши за [посиланням](#).

Вислухайте думки учнів. Залиште коментар, що продаж довідок є незаконною. І про те, що в довгостроковій перспективі це не принесе користі для дівчинки. Запропонуйте учням подумати, які наслідки від такого вчинку є в довгостроковій та короткостроковій перспективі.

Зверніть увагу, що в довгостроковій перспективі недоброчесна поведінка не надає користі, а навпаки – шкодить.

КРОК 2

Познайомте з основними інструментами, які сприяють доброчесній взаємодії держави та громадян

1 Розкажіть дітям про сервіси, додатки та інші інструменти, які впроваджує держава для забезпечення доброчесний взаємовідносин з громадянами

Зверніть увагу учнів, що подекуди громадяни під час взаємодії з органами державної влади намагаються вчинити недоброчесно, тому що вважають доброчесні варіанти або незручними і задовгими, або ж вони просто не поінформовані про законні альтернативи.

Наразі, держава допомагає бути доброчесним. Вона робить все для того, щоб було максимально зручно і швидко вчиняти правильно, вчиняти доброчесно.

Розкажіть учням про ті ресурси, якими можуть скористатись вони або їх рідні для того, щоб вчиняти добродібно під час взаємодії держави та громадянина, адже використання цих ресурсів дозволяє значно спростити необхідні процедури:

Державні послуги онлайн

Портал «Дія» - це центр надання адміністративних послуг у ваших кишенях. Дія (скорочення від «Держава і я») — мобільний застосунок, вебпортал і бренд цифрової держави в Україні, який було офіційно запущено у 2020 році.

Застосунок дає змогу зберігати водійське посвідчення, внутрішній і закордонний паспорти й інші документи в смартфоні, а також передавати їхні копії при отриманні банківських чи поштових послуг, заселенні в готель і в інших життєвих ситуаціях.

Також через Дію можна зареєструвати бізнес онлайн, сплачувати податки й подавати декларації, підписувати будь-які документи, змінювати місце реєстрації тощо.

HELSI - сервіс запису до лікарів та зберігання медичних даних, де ми можемо записатися до лікаря наприклад за довідкою в басейн і не стояти в черзі та придумувати як схитрувати, щоб швидше отримати цю довідка.

В програмі ми записуємося і приходимо до лікаря на обраним нами час.

В Києві є застосунок «Київ цифровий» - це застосунок, що працює за принципом «місто в телефоні».

Він став доступним для киян у 2021 році та об'єднує низку міських сервісів, кількість яких постійно збільшується.

Завдяки якому ми можемо оплачувати проїзд картою.

Всеукраїнська школа онлайн була запропонована Міністерством освіти і науки України для того, щоб навчати школярів дистанційно під час епідемії коронавірусу в Україні.

І зараз Всеукраїнська школа онлайн дозволяє навчатися діткам онлайн, де б вони не знаходились.

КРОК 3

Поясніть роль громадянського суспільства та державних інституцій у розбудові доброчесного суспільства

Доброчесність – цінність важлива не лише для кожного окремого громадянина, але і безперечно є невід’ємною для представників держави. Для того щоб це забезпечити активно працюють як громадські організації, так і органи державної влади.

1 Розкажіть про громадські організації та їх роль у забезпеченні доброчесних взаємовідносин держави з громадянами.

Представники громадських організацій завжди проактивні, вони не можуть стояти осторонь, адже добре знають, що байдужість – краща подруга корупції. А тому вони об’єдналися і кожен на своєму фронті працює (хтось проводить журналістські розслідування, хтось слідкує за роботою депутатів, за іншими службовцями). Вони завжди розказують громадянам де працюють «доброчесники», а де «недоброчесники».

Ви можете скористатись матеріалами “Антикорупційного уроку” EdEra про антикорупційні громадські організації:

Антикорупційний штаб

Бігус.інфо

2 Коротко познайомте учнів із системою органів, що протидіють корупції в Україні.

Зверніть увагу учнів, що громадяни також можуть безпосередньо впливати на доброчесність нашої влади, зокрема шляхом формування депутатського корпусу у Верховній раді та взаємодіючи з нею.

Для зручності можете скористатися інфографікою за посиланням

Інфографіка

3 Запропонуйте подивитися про те як у загальному функціонує Верховна Рада України щоб бути доброчесною інституцією.

Перегляньте разом з учнями відео про те, як функціонує парламент

Відео

4 Запропонуйте дітям розібратись, як можна комунікувати з народними депутатами

Перегляньте разом з учнями відео про те, як громадяни можуть спілкуватись з народними депутатами України

Відео

5 Розкажіть учням як громадяни можуть відслідковувати ефективність роботи народних депутатів України

На сайті Верховної Ради України можна перевірити інформацію чи ходить депутат вчасно та на всі пленарні засідання, чи персонально голосує чи намагається проголосувати за когось іншого (а це недоброчесно), перевірити звіт щодо того як він спілкується з виборцями.

Зверніть увагу, що у зв'язку із воєнним станом персоналізована інформація є закритою, але доступ до неї буде відновлено після його завершення.

Запропонуйте учням висловити свої думки щодо важливості дотримання доброчесності у відносинах з державою.

- Поцікайтесь чи користуються державними ресурсами, про які йшла мова раніше, учні, їх друзі, рідні?
- Чи сприяє розбудові доброчесного суспільства використання цих інструментів? Як саме?
- Поцікайтесь в учнів якими рисами характеру має володіти народний депутат, щоб наш парламент був доброчесним.

При підготовці до уроку можете використати [відео-лекцію](#) проекту «Україна: перезавантаження. Нариси про доброчесність», що є спільною ініціативою Офісу доброчесності НАЗК та Освітнього центру Верховної Ради України.

УРОК 3

Добро́чесність онлайн

Мета уроку

- надати дітям базові знання про дезінформацію, її види;
- навчити захищати себе в інформаційному полі.

Цілі та очікувані результати

УЧНІ:

- знають визначення поняття «дезінформація»;
- знають, як поводитися добро́чесно онлайн;
- вміють визначити дезінформацію в повсякденному житті;
- вміють захистити себе в інформаційному просторі.

КРОК 1

Познайомте учнів з поняттям дезінформація

1 Запропонуйте учням просте та водночас вичерпне визначення поняття дезінформація.

Дезінформація - це поширення неправдивої інформації, спотворення фактів із метою впливу на думки та поведінку індивідів чи суспільства, досягнення віри соціальними групами в іншу картину світу, відміну від реальної.

Ведення інформаційних війн є ще одним фронтом, який методами пропаганди та створенням інформативних бар'єрів впливає на рішення супротивника. Ось чому потрібно чітко розпізнавати дезінформацію та навчитися захистити себе неї.

2 Спробуйте разом із учнями потренуватися визначати дезінформацію з-поміж інших новин.

Запропонуйте школярам визначити чи це правдиві новини, чи фейкові:

 Відома лікарка сказала, що перелом можна лікувати листям подорожника.

Новина неправдива

 В Полтаві відкрили пам'ятник свині, на території Полтавської державної аграрної академії. На пам'ятнику свині викарбуваний напис «Одвічній годувальниці українського народу».

Новина правдива

 Анонімне джерело повідомляє, що над Києвом літає НЛО

Новина неправдива

Запросіть учнів до дискусії та рефлексії.

Можливо, хтось згадав приклади зіштовхування з дезінформацією у власному житті.

1

Розкажіть учням про різновиди дезінформації та маніпуляцій

Джинса – це замовні матеріали, часто медіа не дотримуються своїх журналістських стандартів та публікують не точну або маніпулятивну інформацію у вигляді новини, а не реклами, за яку отримують гроші.

Наприклад: Бізнесмен Григорій, власник компанії “Смачні курчата” відремонтував усі дороги в місті Глевахи.

Клікбейт – це кричущий заголовок, який має на меті привернути увагу та змусити читача перейти за посиланням або прочитати новину. Іноді ми так багато читаємо новин, що не заглиблюємося в їх суть і читаємо лише заголовки, а вони можуть зовсім не відповідати змісту новини.

Наприклад: Сенсація! Для того аби наша команда по футболу перемогла, потрібно тільки...

Щоб розібратись, що таке інформаційні маніпуляції - перегляньте відео

Мультфільм

Фейк – неправдива інформація, яка не має підкріплення з офіційних джерел

Наприклад: У Запорізькій області створили загін бойових ховрахів. Вони обладнані маленькими автоматами та вміють розібрати карти місцевості

Щоб краще зрозуміти, що таке фейки і як з ними боротись - продемонструйте учням мультфільм про фейки

Мультфільм
про фейки

КРОК 3

Поясніть учням, як забезпечити доброчесність онлайн

Надайте дітям декілька порад для доброчесної поведінки онлайн

Запропонуйте учням перелік простих і зрозумілих правил, яких варто дотримуватись у мережі. Запропонуйте учням розпочати цей список, базуючись на інформації, яку вони дізнались з мультфільмів.

КРОК 4

Рефлексія

Надайте дітям декілька порад для доброчесної поведінки онлайн

Запропонуйте учням висловитись, як вони зрозуміли, що таке доброчесність в інформаційному полі, та як може впливати дезінформація на наше повсякденне життя.

При підготовці до уроку можете використати [відео-лекцію](#) проекту «Україна: перезавантаження. Нариси про доброчесність», що є спільною ініціативою Офісу доброчесності НАЗК та Освітнього центру Верховної Ради України.

Доповніть учнів, запропонувавши наступні правила:

- Перевіряйте джерело новин (також перевіряйте власника медіа або соц мережі, що публікує її).
- Перевіряйте докази (зокрема шукайте інформацію на ресурсах, в яких в впевнені).
- Під час перевірки доказів: аналізуйте цифри, шукайте джерела, порівнюйте інформацію, перевіряйте надійність.
- Спробуйте знайти пошук по фото, адже в мережі багато фотошоплених фото, або фотографії подають деяку подію за іншу.

Доповніть попередні правила порадами про дотримання інформаційної гігієни:

- Свідомо формуйте свій інформаційний простір.
- Вимикайте режим автопілота.
- Опануйте думки та емоції.
- Перевіряйте власні упередження.
- Порівнюйте інформацію з різних джерел.
- Перевіряйте інформацію перед поширенням.

Рекомендації сформовані на основі розробок [IREX in Ukraine](#).

Також ви можете продемонструвати дітям відеоролик, що розкаже про безпеку в мережі: «Наталка та кібербезпека»

Мультфільм

УРОК 4

Доброчесність у повсякденному житті

Мета уроку

- надати дітям базові знання про академічну доброчесність та необхідність її дотримання;
- спонукати учнів до доброчесної поведінки в школі та повсякденному житті.

Цілі та очікувані результати

УЧНІ:

- розуміють зміст поняття «академічна доброчесність»;
- розуміють важливість дотримання академічної доброчесності;
- знають основні принципи доброчесної поведінки в школі;
- вміють робити вибір на користь доброчесності в школі та повсякденному житті.

Акцентуйте увагу учнів, що доброчесності завжди є місце у повсякденному житті.

Адже в повсякденному житті виникають ситуації, коли особа опиняється перед вибором: вчинити доброчесно чи ні. І подекуди з таких маленьких кроків складається загальна суспільна доброчесність.

Для учнів місце для доброчесності віднайдеться як за шкільною партою (академічна доброчесність) так і в позашкільному житті.

КРОК 1

Познайомте учнів з поняттям «Академічна доброчесність»

1

Поясніть дітям значення поняття академічна доброчесність

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

У Законі України "Про освіту" є окрема стаття про академічну доброчесність, де чорним по білому написано: і списування, і плагіат, і хабарництво, і обман - все це прояви академічної недоброчесности.

КРОК 2

Запропонуйте учням ознайомитись із історіями про відомих людей та їх академічну доброчесність.

1

Поясніть дітям значення поняття академічна доброчесність

Запросіть учнів до дискусії та рефлексії: як вплинула академічна доброчесність на майбутнє героїв, чи є академічна доброчесність необхідною цінністю?

Історія 1

Відома американська актриса **Наталі Портман** завжди гарно вчилася та самостійно виконувала завдання.

Завдяки її старанням вона відмінно закінчила Гарвард та знімалася у фільмах паралельно, це принесло їй успіх.

Історія 2

2012 році **Угорський президент** пішов у відставку через звинувачення в плагіаті його наукову роботу.

Дисертація була скопійована у болгарського науковця.

КРОК 3

Поясніть учням, чому порушення академічної доброчесності – це негативне явище

1 Розкажіть учням про види академічної доброчесності

Зверніть увагу учнів зокрема на такі порушення:

Списування – один із найпоширеніший проявів академічної недоброчесності.

Коли ми списуємо тест чи контрольну, в свого товариша по парті, ми шкодимо собі. Так вчитель не може оцінити реальний рівень розуміння теми і не буде знати над чим потрібно з акцентувати увагу.

Плагіат – це привласнення чужої роботи собі.

Крадучи чужі роботи учні не лише виявляють неповагу до автора, а й позбавляють себе радості відкриття та можливості самостійно розвиватись.

ГДЗ – це готові домашні роботи, створені для того, аби батьки та вчителі змогли перевірити правильність написання роботи.

Вчителі дають домашнє завдання для засвоєння знань, які учніотримали у школі під час уроку. Використання ГДЗ не за призначенням, а для переписування завдань, не дає можливості повторити та краще запам'ятати інформацію вчителя.

Фабрикація — вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Подібне порушення ставить під сумнів дослідження та його наукову цінність.

Фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Це порушення ставить під сумнів наукову цінність роботи.

Самоплагіат — публікація власних наукових результатів, що були оприлюднені раніше, як нових наукових результатів.

Це спосіб ввести в оману інших дослідників, які працюють у вашій галузі. До того ж подібне дослідження не має жодної цінності, адже не привносить нічого нового у науку.

Хабарництво — надання учасником освітнього процесу коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Хабарництво- є відвертим проявом корупції та є кримінальним правопорушенням.

2 Запросіть дітей до перегляду короткого відео про академічну доброчесність.

Перегляньте відео про академічну доброчесність та необхідність її дотримання від команди EdEra

Відео про академічну доброчесність

3 Закріпіть отримані знання та навички.

Ви можете запропонувати дітям зіграти в гру «Доброчесно-недоброчесно»

Інтерактивна гра

1 Запропонуйте учням ознайомитися із ситуацією та визначити, як правильно вчинити.

Говорячи про добročесність у повсякденному житті, ми маємо на увазі не лише навчання та виконання письмових робіт, але і взаємовідносини з однокласниками та іншими учнями, між вами і вчителем і т.д. Та й виходячи зі школи ми також маємо поводити себе добročесно.

Адже в побуті дуже часто виникають ситуації, коли потрібно зробити вибір як вчинити: добročесно чи ні.

Наголосіть, що надзвичайно важливо робити свій вибір усвідомлено. А також пам'ятати, що ваш навіть незначний на перший погляд добročесний вчинок здатен підштовхнути до змін.

Ситуації для обговорення:

Зайшовши в автобус, Іван засунув руку до кишені по учнівський і виявив, що його немає. У цю ж мить хлопчик помітив, що кондукторка — це його сусідка! Які мають бути подальші дії Івана?

З-Б готувався до новорічної святкової вечірки. Ідею запропонував Назар. Ірина і Степан прикрасили кабінет, підготували добірку конкурсів, записали музику для класної дискотеки. На святі всі чудово розважилися, а коли настав час прибирати, швиденько розійшлися по домівках. А прибирати лишилися Ірина і Степан.

Наприкінці перерви Юрчик ішов повз шкільну їдальню та побачив на підлозі зім'яті гроші — дві купюри по 20 гривень. Юрчик зрадів, адже сьогодні мама не дала йому кишенькових грошей, і попрямував за смачненьким. У дверях їдальні він наскочив на Богдана, той був заплаканий і засмучений. Він спитав Юрчика, чи не знаходив той грошей. Що можна зробити в такій ситуації?

Катруся верталася додому зі школи, зупинилася біля кіоску, де продавали стрічки, каблучки, обручі, на які мама не давала їй грошей. Гарнесенькі сережки лежали в красивій коробці з бантиком. Вона попросила дозволу поміряти прикрасу. Як же вона їй личила! Коли ж продавчиня відвернулася, дівчинка швиденько закрила коробку, поклала її на вітрину й вибігла з крамниці в сережках. Чи добročесно вчинила Катруся? Що можна зробити в цій ситуації?

2 Разом з учнями створіть власний «Кодекс честі», якого повинні дотримуватись всі у класі.

До прикладу ви можете використати наступні пункти:

- Навчайся старанно та сумлінно
- Розвивай свої здібності
- Веди здоровий спосіб життя
- Поважай інших, їхні ідеї, думки та переконання
- Поважай власність інших (інтелектуальну, в тому числі)
- Пам'ятай про почуття твоїх друзів та однокласників
- Уважно слухай, коли інші говорять
- Будь стриманим
- Не запізнюйся та не змушуй на тебе чекати
- Не бійся визнавати свої помилки

КРОК 5

Рефлексія

Запропонуйте учням висловитись, як вони зрозуміли, що таке академічна доброчесність, та які прояви доброчесної поведінки вони можуть виявити в повсякденному шкільному житті.

Запропонуйте учням відповісти на питання, як вони можуть «додати доброчесності» в своєму повсякденному житті.

При підготовці до уроку можете використати [відео-лекцію](#) проекту «Україна: перезавантаження. Нариси про доброчесність», що є спільною ініціативою Офісу доброчесності НАЗК та Освітнього центру Верховної Ради України.

УРОК 5

Добро́чесність тут і зараз: величний народ величної країни

Мета уроку

- надати (актуалізувати) знання про Україну і те, чим ми можемо пишатися, як громадяни цієї держави;
- визначити роль кожного українця в розбудову доброго суспільства.

Цілі та очікувані результати

УЧНІ:

- знають більше про визначні досягнення та надбання нашої Батьківщини;
- розуміють роль кожного українця в розбудові доброго суспільства;
- обирають шлях доброго громадянина.

На початку уроку ви можете запропонувати учням самостійно сформулювати відповідь на питання: що є цінністю України та чим ми маємо пишатись. Отримавши відповіді та обговоривши цю тему, запропонуйте дітям зупинитись на п'яти пунктах, які роблять нашу державу неймовірною.

Кожен крок в уроці розкриває новий пункт та привід для гордості та натхнення.

КРОК 1

Талановиті українці

Запитайте у дітей, кого вони можуть назвати з видатних українців.

Хто з названих ними – відомий на весь світ?

Чи відомо їм, що робили названі ними селебретіс для розбудови позитивного іміджу України в світі?

Запропонуйте дітям послухати ваші приклади видатних та талановитих українців, відомих на весь світ. Після завершення своєї розповіді можете запросити учнів до дискусії: чи погоджуються вони із запропонованими вами кандидатурами, кого б вони прибрали чи можливо ким би доповнили цей список.

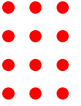
Володимир Івасюк

Український композитор-виконавець, мультиінструменталіст, поет, один із творців української естрадної музики, Герой України.

Івасюк був не просто музикантом, він був патріотом України. Своїми піснями він відроджував любов українців до української культури та намагався протистояти пропагандистській ідеї одного великого "радянського народу".

Його пісні звучать й до сьогодні, вони популярні, їх знають молоді люди, а сучасні виконавці їх переспівують.

Ресурс: <https://ukrainians.today/sogodni-68-ta-richnytsya-z-dnya-narodzhennya-volodymyra-ivasyuka/>
Фото: https://uk.wikipedia.org/wiki/Івасюк_Володимир_Михайлович

Соломія Павличко

Соломія Павличко була для української культури ключовою фігурою – у науці про літературу, у царині українського наукового перекладу, у зв'язках між Україною та Заходом, у розвитку східноєвропейського **фемінізму** вона **відіграла настільки значну роль, що годі уявити, як виглядатимуть вищеозначені контексти без її імені.**

Соломія Павличко – засновниця видавництва перекладної наукової літератури «Основи». Учасниця Революції на граніті.

Ресурс, фото: <https://povaha.org.ua/solomiya-pavlychko-ya-lyudyna-zhyttya/>

Еліна Світоліна

До Світоліної жодна українська тенісистка не виходила в півфінал Вімблдону й не обіграла Серену Вільямс. Еліні це вдалося.

Вона стала першою українкою, яка виграла підсумковий турнір року й дісталася до третьої сходинки світового рейтингу WTA.

Крім спортивних перемог, в активі одеситки спонсорські контракти з Nike, Wilson, Hublot і майже \$20 млн призових. У 2019 році спортсменка заснувала благодійний фонд, який допомагає талановитим тенісистам.

Ресурс, фото: <https://forbes.ua/profile/elina-svitolina-129>

Сергій Жадан

Сергій Жадан – український письменник, одна з найчільніших постатей сучасного літературного процесу.

Сергій Жадан належить до когорти українських авторів, яких найчастіше перекладають за кордоном – його твори можна почитати тридцятьма мовами.

У 2022 році він був висунутий на здобуття Нобелівської премії з літератури. Також пан Сергій є громадським активістом: висвітлює події, які відбуваються у країні з 24 лютого 2022 року.

Ресурс, фото: <https://povaha.org.ua/solomiya-pavlychko-ya-lyudyna-zhyttya/>

КРОК 2

Об'єднаність

Розкажіть учням про те, наскільки швидко українці здатні об'єднатися заради досягнення спільної мети.

Можна зазначити наступне:

«За короткий термін для підтримки цілої армії був злагоджений волонтерський рух, Українська армія перетворилася на одну з найбільш боєздатних та дієвіших, Український народ не припиняє дивувати світову спільноту своєю злагодженістю та звитягою.

А ми можемо лише пишатися нашими волонтерами, ЗСУ та усіма українцями. Різке бажання справедливості, любов до рідної землі, доброчесність та дух свободи - ось фундаментальні речі, з яким живе кожен співвітчизник. Українці своєю об'єднаністю перегортають нову сторінку суспільного ладу.

Адже ми показуємо, що ефективність полягає в здатності об'єднуватися і брати на себе відповідальність та вирішувати задачі.»

КРОК 3

Культура

Поясніть учням необхідність підтримувати українську культуру та важливість її переосмислення.

Оберіть на власний розсуд про який з напрямів культури розповісти або можете скористатись запропонованими варіантами.

Українська вишивка

Українська вишивка – етнічний бренд, перевірений історією. Мабуть, кожен українець має в своїй шафі вишиванку, і не одну.

Але і світові зірки також демонструють чарівні вишиванки на різних заходах: Біллі Айліш, Дженіфер Лопес, Річард Бренсон, Мей Маск.

Українські кераміка та гончарство

Українське гончарство та кераміка зараз є швидше мистецтвом, ніж промислом. А керамічний півник родом з України опинився в центрі світової уваги.

Так, під час візиту прем'єра Великої Британії Бориса Джонсона до Києва, художниця з Харкова Валерія Полянскова подарувала йому та президенту Володимирі Зеленському глиняних півників.

Ресурс: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/04/10/248178/>

Українська музика

Чого вартує лише наш український «Щедрик» – усесвітньо відомий твір для хору українського композитора Миколи Леонтовича, а його англійська версія відома як «Дзвінка колядка, Колядка дзвонів» («Carol of the Bells»), що стала однією з найпопулярніших різдвяних пісень у світі.

Пісня використовується у кінофільмах: «Сам удома»; «Гаррі Поттер» та ін.

Ресурс: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Щедрик_\(Леонтович\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Щедрик_(Леонтович))

Запропонуйте учням доповнити ваш список своїми прикладами.

КРОК 4

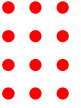
Природа

Про природу України не варто багато говорити – потрібно дивитись.

Саме тому пропонуємо вам разом з учнями подивитись відео ролик про красу України. (автор – Назар Дорош)

Переглянути відео

КРОК 5

Стрімкий технологічний розвиток

Розкажіть учням про досягнення України в ІТ-сфері, у сфері відкриття даних та про широкомасштабну цифровізацію українського суспільства.

На підтвердження зазначених тез можна навести статистичні цифри:

- В рейтингу Open Data Maturity 2021 Україна задає тренди у сфері відкриття даних, посідаючи 6 місце
- За висновками Світової організації інтелектуальної власності при ООН (WIPO) Україна серед найбільш інноваційних країн - 11-е місце серед країн Європи за ІТ спроможностями
- У 2021 році Україна стала першою країною у світі, яка узаконила електронні паспорти й прирівняла їх до паперових

Запропонуйте дітям переглянути відео про Дія.City - простір для ІТ-бізнесу, який надзвичайно швидко розвивається в Україні

Переглянути відео

КРОК 6

Поради як бути доброчесним українцем. Рефлексія

Запропонуйте учням поміркувати як це – бути доброчесним українцем? Якими рисами він має володіти? Якими правилами та цінностями керуватись у житті?

Доповніть відповіді учнів наступними тезами – правилами добродесного українця:

- Говори правду, будь чесним, дій згідно з моральними та етичними принципами.
- Вчися, розвивай свої таланти, здібності, навички протягом усього життя, щоб бути корисною частиною суспільства.
- Економно та розумно використовуй всі ресурси, уникай забруднення біосфери. Допмагай зберегти біологічне та зоологічне різноманіття.
- Будь вільною людиною, тобто будь сам суддею того, що є правда, а що ні, що є добре, а що зле.
- Зроби все можливе від тебе щоб залишити світ кращим ніж отримав.

*Правила сформульовано на основі Декларації відповідальності Людини **Богдана Гаврилишина**.*

Ознайомитись з ними детальніше можна [ТУТ](#).

При підготовці до уроку можете використати [відео-лекцію](#) проекту «Україна: перезавантаження. Нариси про добродесність», що є спільною ініціативою Офісу добродесності НАЗК та Освітнього центру Верховної Ради України.